

Laodicea - Iskayniyuq Numero

Protestante Waqra

Jeff Pippenger

2023-08-27

Apocalipsis libropi kichasqa kachkan chay willakuyta allinta unanchanapaqqa, Protestante Reformaq sapinkuna, wiñaynin, chaymanta ima ancha chaniyoq kasqanta reqsinan may hina ancha allinmi. Chay Reformaq historianninpim kinsa hatun siq'ikuna Bibliamanta rimanku, Bibliata yachaypi ima allin ñan yuyaychaymanta llamk'achinanpaq kasqanmanta, hinallataq chay historiapi akllasqa willakuqkunapas chay historiaq señalkunan kasqanmanta. Iman hina sapa kuti kasqan hina, Satanásqa Rey Jacobo Biblia-ta pakayta munarqan achka llullaq rikch'akuqkunawan; hinallataq Bibliata unanchanapaq allin yachay ñanta pakayta munarqan achka llullaq rikch'akuqkunawan; hinallataq chay historiapi ñanpi sayarichisqa allin willakuqkunatapas (señalkunata) pakayta munarqan.

“Pero Satanás mana qilla karqan. Kunanqa imaynachus wakin llaqa huk reformatorio kuyuchaykunapi ruwayta munarqan, chayhinataqmi kallpachakurqan—Ilaqtanta engañayta chinkachiytawan, cheqaq ruwaypa rantinpi llulla rikch'ayninta paykunaman churapuspa. Imaynachus cristiana iglesiapa ñawpaq pachak watapi llulla Cristokuna karqanku, chayhinataqmi soqtachunka hukniyuq pachak watapi llulla profetakuna hatarirqanku.” The Great Controversy, 186.

1840 watamanta 1844 watakamaqa Millerita historiapi Protestantismpa llika p'achanta, (Estados Unidos nisqa allpa uywapa iskay waqranmanta huknin kasqanta), Millerita Adventismoqa protestante waqrata tukurqan. Chay pachallapitaq, ñawpaqta protestante kasqankuta willakusqa iglesiakunaqa apostata protestantismo-man tukurqanku, ichaqa Milleritakuna paykunata reqsisqanku hinam, “Romaq ususankuna” nisqawan. Protestantekunaqa 1843 watapi ñawpaq angelpa mensajenta qhespichispa mana chaskispankuqa urmarqanku, chaymanta Milleritakunaqa protestantismpa llika p'achanwanraq purirqanku. Millerita historiaqa Diospa rurasqanmanta tukukuy patan karqan, paypa “ch'in pampa iglesianta” Diospa Siminpa hunt'asqa yachayninman oqarichinampaq.

Tapuy juzgamientota kicharisqa kasqanqa Diospa kamachikuyninpa pruebayta apamurqa, astawanpas samana p'unchayta. Kimsa kaq angelpa willakuyninta willakuyqa huk iglesiata mañakurqa Diospa kamachikuyninta sayachiqa, chaymi Tutayay Tiempospi papal tradicioneswan costumbreswan pampachasqa karqa. Cristoqa protestantekunata pusarqa 1840manta 1844kama historiaman, hinaspataq Elíaspa pruebayta qawarichirqa; chaypi William Millerqa rikch'achisqa karqa. Protestantekuna Millerpa willakuyninta mana chaskispankuqa Romaman kutirirqaku. Ñawpaq kaq angelpa willakuyninpa prueban, Miller nisqan runa apamusqan hina, Carmelo Orqopi Elíaswan rikch'achisqa karqa.

Hinaspan Elías llaqa runakunaman hamuspa, nirqan: ¿Hayk'aqkamataq iskay yuyaykunapura sayk'achkankichik? Sichus Señorqa Dios kan, payta qatipaychik; ichaqa sichus Baal kanqa,

chayqa payta qatipaychik. Runakunaqa mana huk simillapas kutichirqankuchu. 1 Reyes 18:21.

1840 watapi, Eliaspa willakuyninwan tupachisqa kaspas, Millerwan hinaspa ñawpaq angelwan rikuchisqa, protestantekunaqa Baalta akllakurqanku!

Protestante Reformaqaqa karqa Bibliaq chiqninkunapa kichasqa kayninmi, chayqa qallarisqa “paqarin ch’aska” nisqawanmi, mayqinchus prometisqa karqa qusqa kananpaq Thyatira iglesiapa historiamanta rikuchisqa pacha ukhupi. Biblia contra chiqap chiqamanta maqanakuyqa aswan ñawpaq pachakunapim qallarisqa, chaymi sut’inchasqa rikuchisqa kachkan The Great Controversy pi, aswanraq Waldensekunapa historianta yuyaripa. 1930 watapi, Benjamin Wilkersonqa qillqarqa kay libruyta: Our Authorized Bible Vindicated. Chay libruqa qillqanta rikuchin sagrado original qillqakunapa contra maqanakuyta, mayqinkunachus tukukuypi sirvirqa King James Biblia t’ikrasqa kananpaq, hinallataq imaymana satanico llulla-ruray qillqakunatapas, mayqinkunatachus promovirqaku hinaspa kunankamapas promovishanku Catolicokuna, apostata Protestantismo, hinallataq Laodiceano Adventistakuna. Chay maqanakuyqa Waldensekunapa historiankumanta aswan ñawpaqmi qallarisqa; ichaqa paykunam sayanakuy chimpukuna hinaspa simbolokuna kanku, mayqinkunachus kawsayninkuta qoykunku allin manuscritokunapa ancha importancianmanta willakuypi, chay manuscritokunataq tukukuypi 1611 watapi King James Bibliapi t’ikrasqa karqa.

1611 watapi Rey Jacobo Bibliam rurasqa huk ancha sut’inchasqa tikray ruwanawanmi karqa. Bibliata tikray hinaspa llusichiyqa qanchis ruray ñiqikunawanmi hunt’asqa karqa. Chaypas qanchis watakunatan hunt’ananpaq hap’isqa, hinaspa qanchis bíblia watakunaqa iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka p’unchaykunam. Chayqa, ari, Daniel qanchisnisqapi hunt’akunanpaq Jesús achkakunawan pactota takyachisqan profético p’unchaykunapa kikin yupayninmi. Chay santu semanapa chawpinpi Cristota chakatasqata wañuchirqaku, hinaspa, ari, chakatasqa Cristoqa Bibliapa chawpinmi. Diospa ch’uya Simiyninta paqarichinapaq chay qanchis ruray ñiqikunaqa kayhinam karqa.

- Ñawpaqtaq: Sapa runakunaq qallariy tikrayninku: Yaqa pichqa chunka tikraqkunaqa suqta kamachikuq huñunakunaman rakisqa karqanku, sapa huñunakuqtaq Bibliamanta imaymana rakikunapaq umalliq karqa. Kay runakunaqa qallariy simikunamanta (hebreo, arameo, griego) inglés simiman tikraypi llank’arqanku.
- Iskay kaqnin: Kamachikuqkunaq qhawayninta allinchay: Sapa kamachikuq huñuy huk rakita tikrayninta tukuspaqa, llamk’ayninqa kikinkuna kamachikuq huñu masinkunaq qhawarisqan karqa. Chayqa atirqaqan llapaq yuyaykuna huñunaypaq, hinaspa pantasqakunata allinchaypaq.
- Kimsañiqin: Hatun Kamachikuq Huñuy qhawayninku: Sapanka kamachikuq huñuyqa tikrasqankuna qhipaman hatun aswan achka yachaqkuna huñumanmi churasqa karqan, paykunapa Hatun Kamachikuq Huñuysut’i nisqawan riqsisqa karqanku. Kay huñuyqa suqta tikray kamachikuq huñukunamanta sapaqnin kurak qhawachiqkunamanta huñusqa karqan. Paykunapaq llapa ruwasqata qhawarirqanku, imaymana kamachikuq huñukunapa tikrasqankunata tupachispa hinaspa hukllachaspa.
- Tawa: Yapay qhaway hinaspa allichay yapay: Hatun Kamachikuq Komitépa musuqmanta allichasqa qillqaynin sapa komitékunaman kutichisqa karqa aswan qhawariypaq hinaspa

aswan allinyachinapaq. Kay kutimanta-kutimanta ruray yanaparqa tikrasqa qillqaqa sapa kutin hukllachasqa hinaspa chiqap kasqanta allinta qhawachinapaq.

- Pichqay kaq: Tukupay qhaway hinaspa chaskisqa: Sapanka comitékuna allichasqankuta tukuptinku, qhipa qillqasqa wakichisqa General Comitéman apachisqa karqa, chaypi qhipa qhawanapaq hinaspa chaskinapaq.
- Soqtakuna: Qhapaqpa allinchasqan hinaspa rimasqa qillqasqa llusqichiy: allinchasqa t'ikrasqa qillqa chaymanta Qhapaq Rey James I-manmi apasqa karqan paypa allinchananapaq.
- Qanchis kaq: payqa rey hina chaskisqan atiyta quspañanmi, tikrasqa qillqaqa 1611 watapi rikhurirqa Bibliapa King James Version (Authorized Version) nisqa sutiuyuq.

Señorpa siminkunaqa ch'uya simikunan: allp'amanta hornopi qullqi qhawasqa hina, qanchis kutikama ch'uyanchasqa. Qammi waqaychanki, Señor; kay miraymanta wiñaypaqmi paykunata waqaychanki. Salmos 12:6, 7.

Satanaspas Diospa Simin contra maqanakuyupi, chaymanta ima ñankunachus rikuchisqa kashan aswan achka kachaqkunawan chay mast'arikuy historiapi, hinallataq allin metodología ima kaqta rakiqta ch'uyanchaypaq Paypa Siminta, 1611 watapi Rey Jacoboq Biblianta, huk ñanrikch'aqmi kashan, salmo docepi sut'inchasqa hina. Mana mayqen llullaq Bibliakunapas, qhellichasqa católico qillqap wakin manuscritokunamanta rurasqakunaqa, Salmo docepa kamachikuyninkunamanqa hayk'uyta atinchu. Chay qanchis pataman ch'uyanchasqa purificación ruway, hinallataq ishkay waranqa phisqa pachak iskay chunka p'unchawkunapa tiempo, sut'inchammi Rey Jacoboq Bibliaqa Diospa “siminkuna ch'uyakuna” kasqanta. Diosqa prometen Rey Jacoboq Bibliata waqaychananapaq Paypa Simi ch'uya hina wiñaypaq, chayraykutaq prometen sayachinanapaq “historicism” nisqa metodología-ta, mayqentachus protestante reformadorkuna llamk'achirqanku, William Miller-tawan kуска.

Chunka tawqa pachak watakunapi, Juan Wycliffe, payqa “Reformación nisqapa paqarin p'unchaw quyllurnin” nisqa sutichasqa kashan The Great Controversy libropi, Diospa makimpi kasper Bibliata tikrarqa huk rimayman, mayqen rimaytapas llapa runakuna, aswanpis huk sapa runapas, entiendenanapaq. Paymi kachamusqa willakuq, Protestant Reformaciónpa qallariyninpa señalta rikuchiq.

“Hatun kuyuy, Wycliffe qallarisqa, yuyaytawan sonqota kacharichinapaq, hinallataq unaymanta Romaq atipayninman watasqa llaqtakunata qespichinapaq kasqa, Bibliamanta paqarirqa. Kaypi karqan chay saminchasqa mayu paqarinan, kawsay yaku hina, chunka tawa pachak watamanta pacha wiñay pacha-kunata purispa hamusqa. Wycliffeqa Diospa munayninmanta samisqa rikuchisqa hina Santu Qillqakunata mana iskayrayaspa iñiyiniyuq simiwan chaskirqa, iñiypaqwan rurayninpaqwan hunt'asqa kamachikuy hina. Yachachisqa karqan Roma Iglesiata Diosmanta hamuq, mana pantay atiy atiyiniyuq kamachiq hina qhawarinanapaq, hinallataq waranqa watakuna churapusqa yachachiykunatawan ruway-kawsaykunatawan mana tapukuspa yupaychaspa chaskinanapaq; ichaqa tukuy chaykunamanta witikurqa Diospa santu siminta uyarinanapaq. Kaymi karqan chay kamachikuy, runakunaman reqsinankupaq pay kallpacharisqa. Papawan rimachispa iglesia rimanampa rantinpi, payqa willarqa sapan cheqaq kamachikuyqa Diospa simin kasqanta,

Simi-ninwan rimarispan. Hinallataq yachachirqan mana Bibliamantaqa Diospa munayninmanta hunt'asqa rikuchisqa kasqallatatachu, aswanpas Santu Espiritu sapanlla qhawayninmanta sut'inchachinqa kasqanta, hinallataq sapa runa, yachachikuyninkunata yachakuspa, pay kikinpaq ruranan kamachikuyta yachananta. Chayhinaqa runakunapa yuyayninkuta papamanta hinaspa Roma Iglesiasmanta Diospa Siminman kutichirqan."

Wycliffeqa huk Hatun allin kaqmi karqa Reformaqqunamanta. Yachayninpa hatun kayninpi, yuyayninpa sut'i kayninpi, cheqaq kayta hap'ipakuspa sayariyninpi, hinaspa chayta amachanapaq sinchi sunqu kayninpi, qhipanta hamuqqunamanta pisiqllañam paywan kikinkachakurqanku. Kawsayninpa chuya kaynin, yachakuyllapipis llamk'ayllapipis mana sayk'ukuq kallpachakuynin, mana ismusqa chiqap kaynin, hinaspa ministroyinpiyas Cristohina munakuyninwan hunt'asqa kasukuywanmi Reformaqqunamanta ñawpaq kaqta reqsichirqan. Chayqa hinataqmi karqa, pay lloqsimusqan pacha yuyaypa tutayayniyoq hinaspa allin kawsaypa millay qhillichakuyniyoq kaptinpas.

"Wycliffe-pa karakterinqa testigom kanan ch'uya Qillqakunaq yachachiq, tikraq atininmanta. Bibliam payta ruwarqan imayna kasqantapas. Hatun revelaci3n chiqaqkunata hap'iyta munaspa kallpachakuyqa llapa atiyininkunaman musuq kawsayta, kallpatawan qun. Yuyayta mast'arinqa, rikuy atiyta afillanqa, juicio-ta puquchinqa. Bibliata yachayqa llapa yuyayta, llapa sunquykuyta, llapa munaynintaq hatunchanqa, mana mayqen huk yachaypas hina. Chayqa qun prop3sito-pi sayariyta, paciencia-ta, valor-ta, fortaleza-tawan; karakterta sumaqyachin, alma-tataq ch'uyanchan. Ch'uya sunquwan, manchakuywan qillqakunata yachay, yachaqpa yuyayninta mana tukuq Yuyaywan chiqanta tupachispa, kay pachaman qonman karqa runakunata aswan kallpasapa, aswan llamk'aq yuyaysapaq, hinallataq aswan allin principioyuq, manaraq hayk'aqpas lloqsisqan hina runaq filosofía nisqanpa aswan allin yachachiyinmantapas. 'Simiykikuna yaykumuynin,' nispa takiq, 'k'anchaytan qun; unanchaytawan qun.' Salmo 119:130." The Great Controversy, 93, 94.

Hatun Whiteqa, *The Great Controversy* nisqapi Juan Wycliffe-manta willakuy qhipanpi, wakin cheqaq reformador-kunata (waymarks) sutichaspa qillqan, chayqa tukukuyninpi reformador Juan Knox-man chayan. Payqa Mary, Escocia llaqtapa Reina, Juan Knox-man tapusqan hatun tapuyta reqsichin.

Juan Knoxqa iglesiapa costumbrenkunamanta, hinallataq misticismonkunamanta karunchakuspa, Diospa Siminpa cheqaq-kunawan mikhuq hina kawsanampaq kutirikurqan, hinaspataq Wishartpa yachachisqanmi aswan sinch'ita ruwasqa munayninta Romaq comunionninta saqenampaq, hinaspa ñak'arichisqa reformador-kunaman hukllaychakunampaq....

"Escocia suyupi reinawan uya uya tupasqa kaspas, mayqen Protestantakuna umalliqkunapa kallpachakuyninku chinkasqa kachkaptinpas, Juan Knoxqa mana kuyuykuspa cheqaq kaymanta willakurqan. Payqa mana munakuywan aysasqa kananpaqchu karqan; manataq manchachiykunapa ñawpaqenpiyas chukchakurqanchu. Reinam payta herejía nisqawan tumpaykurqan. Paymi runakunata yachachisqa, Estadom harkanqan religionta chaskinankupaq, nispa payqa rimarqan, chaywanpas Diospa kamachisqan, runakuna kamachiqninkuta kasukunankupaq nisqanta, pampusqa. Knoxqa sinchita kutichirqan:—"Imaynatachus allin

religionqa mana kamachiqkunamanta qallarisqachu, nitaq paykunamanta atiyinta chaskisqachu, aswanpas wiñay Diosllamantam, chay hinallataq runakunaqa mana watasqachu religionninkuta kamachiqninkupa munayninman hina rurayta. Achka kutinmi kamachiqkunaqa, wakinkunamanta aswan, Diospa cheqaq religionninmanta mana yachaqkuna kanku. Sichus Abrahampa llapan mirayninqa Faraonpa religionninpi kasqakuymán karqan, paypa sujetokuna unay tiempom kasqaku, ama hina kaptinqa, señora, ima religiontaq kay pachapi kanman karqan? Hinaspa sichus apostolkuna p'unchawninkupi llapankupas romano emperadorkunapa religionninpi kasqakuymán karqan, ama hina kaptinqa, señora, ima religiontaq kunan kay hallp'api kanman? ... Chayraykun, señora, qawanaykim kanman, runakunaqa mana watasqachu kamachiqninkupa religionninman, maychus paykunata yupaychanankupaq kamachisqa kashaptinpas.”

Mariataq nirqan: “Qamkunaq Qillqatuqaqa huk hinata riqsichinkichik, paykunataq [Romanokuna yachachiqkuna] huk hinata riqsichinku; pitatá creesaq, pitataq juez kanqa?”

“Diospi qhelqan Siminpi sut'inchasqa rimajta creenqankichis,’ nispa kutichirqan allinchajqa; ‘Simmanta yachachisusqaykimanta aswan karqa, ama creenqichischu ni hukninta ni huknintaqa. Diospa Siminqa kikinpi sut'imi; maypichus huk cheqepi ch'iqyasqa kashan chayqa, Espíritu Santo, payqa mana hayk'aqpis kikinwanqa contrarianchu, chay kikinta huk cheqekunapi aswan sut'ita rikuchin, chayhinaqa mana ima iskayraypas qhiparinanpaqchu, manachá sinchi mana yachayta munajkunallapaqchu.’ Chhayna cheqaqkunaqa mana manchakuj allinchajmi, kawsayninta waqaychananman hina, reykunapa rinrinman rimarqan. Chay kikin mana manchakuywanmi munasqanman sayarqan, mañakuspa, Señorpa maqanakuykunata maqanakuspa, Escocia llaqtakuna papismomanta libre kanankama.” The Great Controversy, 250, 251.

Reformadorwan reynawanwan tinkuyqa askha reformación historiapi kinsa kaq hilo-ta riqsichin, maypichus Satanásqa Bibliata, reformadorkunata, hinallataq bíblica yachay qhawaymanta metodologíata llullakuywan rikch'achiyta munasqanta reqsisichin. Juanpa kutichisqan Reinamanqa karqan allin metodologíaq “historicism” nisqa kasqanta, mayqinchus kayman sayasqa kashan sapaqmanta huk línea de historia profética Espíritu Santopa sut'inchasqan kasqanta huk línea de historia proféticawan.

K'anchayqa tutayaypi kicharisqa karqan. Wycliffepas ñawpaq kaq hatun allinchaykuna rurak runakunapas, Millerita historiakama, Bibliata yachaypaq huk ñanwan llamk'arqanku, chaytaqa “historicism” nisqawan suticharqanku. Bibliamanta Bibliata yachaypa chay ñanpa historiantaqa achkha kuti qonqarparisqañam, ichaqa ancha allin riqsisqa kanan tiyan, sicheqaqta huk runa qhawariyta munan chayqa, Millerpa chaskisqan profecía hamut'anapa kamachikunapa ancha hatun ima niyninta, hinaspataq Future for America-pa chaskisqankunatapas.

Sister White nisqanqa iskayllataqmi iglesiakunata Diospa sutichasqan llaqtan kasqankuta reqsichin. Chaykunaqa ñawpaq Israel llaqtam, hinallataq Qanchis p'unchawpa Adventista Iglesiataqmi.

“Imaraykuna rayku Diospa llaqtan sutichasqa kanchis chaykuna kutin-kutinta nisqa kanan. Deuteronomio 4:1–13” Manuscript Releases, volumen 8, 426.

Apostolkunapa iglesian, papal tutayay pacha chunllaqpi iglesiapas, mana hayk'aqpas sutichasqa karqankuchu Diospa sutichasqa llaqtan nisqa hina; imaraykuchus chay simiq (sutichasqa kayta niq) rikuchin huk iglesia-ta, mayman Diospa kamachinkunata waqaychaq hina apaykacha-nankupaq churakun, hinaspa Adventismo-wan kуска paykunaqa Diospa profético cheqaq-kaykunatapas waqaychaq hina apaykacha-nankupaqmi karqanku.

Diosqa kay p'unchaypi Iglesianta waqyarisqa, imaynatachus ñawpaq Israelta waqyarisqa karqa, hinallataq kay pachapi achki hina sayananpaq. Atiyniyuq cheqaq-kaypa hatun t'aqwan, hukñiqin, iskayñiqin, kinsañiqin angelkunapa willakuyninkunawanpas, payqa iglesiakunamanta hinallataq kay pachamanta paykunata t'aqarisqa, payman sagradu qayllayman pusanpaq. Payqa paykunata Leyninpa waqaychaqninman tukuchisqa, hinaspataq kay p'unchaypaq profecía hatun cheqaq-kayninkunata paykunaman apachisqa. Imaynatachus sagradu oráculokuna ñawpaq Israelman qoykusqa karqa, chayhinallataq kaykunaqa sagradu hap'iqeymi, kay pachaman willasqa kananpaq. Apocalipsis 14 nisqapi kinsa angelkunaqa chay runakunata rikuchin, Diospa willakuyninkunapa achkinta chaskikunku, hinaspataq paypa rantinpi llusinku kay pachapa tukuy suninman hinallataq anchanmanpas amonestayta waqyarichinanpaq." Testimonies, volumen 5, 455.

William Millerqa Diospa akllasqa willakuyninta rikuchirqa, Diospa profetiku chiqaq-kaykunata kicharinanpaq; chay chiqaq-kaykuna runakunata 1844 watapi Ancha Santísimo Cheqampa kichasqa punkuman pusaptinmi, Diosqa chaymantapacha Diospa kamachikuyninta kicharirqa. Wycliffeqa Bibliata kicharinanpaq, hinaspa Protestante Reforma qallariyninkunata paqarichinanpaq huk señalta hina kaykan, ichaqa payqa Diospa rurasqanmanta huk señaltpas kachkan, "profecía hatun chiqaq-kaykunata" sayarichinampaq. John Wycliffeqa tutamanta qhantiy waranqa karqa, papadopa waranqa iskay pachak soqta chunka watayuq kamachikuyninpa historiapi reqsisqa. Paypa rurayninpa chunka tawañiqin pachak watakunaq pacha qallarirqa; chaymanta chunka qanchisñiqin pachak watakunapi, chay profetiku siq'ipi huknin señaltaqa karqa 1611 watapi Rey Jacobo Bibliapa rurakuynin. Chay siq'ipi qhipamanmi chayanchej Millerpa profecía hamut'anapa kamachikuyninpa señalanman. Millerqa chay chiqaq-kay siq'ipi huk señalmi, hinaspa kamachikuyninkupas chayhinallataq. Paypa kamachikuyninpa testigota qon Advientismopa tukukuyninpi huk señalman, Profetic Keys nisqapa rikhurichisqanwan rikuchisqa.

Sichus Millerman kamachikuyninkunata mana entiendenchikchu chaykunaqa huk señalman hina kasqanta, huk línea historiapi proféticapi, Bibliaq ñawpaq kaq hinallataq allin chanin qelqankunata waqaychanapaq rurasqanta representaspa, hinallataq Bibliaq cheqaq entiendenin kicharisqa kananpaq rurasqantapas; chaymi reformadorkuna pusasqa karqanku yachanankupaq hinallataq llamk'achinankupaq estudioq sagrado metodología nisqanta "historicismo" sutiyaqta. Chayta mana entiendenchik chayqa, mana kanchu ñoqanchikpi chay willakuykuna necesitakusqanchik, chaywan reqsinanchikpaq cheqaq profecía nisqakunata, tercera ángelpa k'anchayninta rikuchiy hinallataq waqaychay llamk'aywan tinkisqakunata, Adventismoq tukukuyninpi. Chayraykun, ancha importante kan pisillata qhawarisun chay línea historiata.

Sapaq cheqaq sut'inchaymi "Protestante" nisqa simipaqqa kan: Roma contra rimay, hark'ayta. Sichus huk iglesiaqa Roman contra manaña protestanichkanchu, manaña Protestanteñachu, chaymantaqa Roman ususi tukupun, imaynachus wakin Protestantekuna ruwarqanku, ñawpaq angelpa willakuyninta qichuspa. Aswan hatun yachaymi, Católica iglesiamanta llusqsimuq Protestantekunapa "motto" nisqanman tukusqa karqa: "Bibliaqa, Bibliamalla." Chaywanpas historiapi cheqaqchasqa, Bibliataqa allinta t'aqayta necesitakusqanta.

Diospa ñawpaqenpi allinchasqa rikuchikunaykipaq yachakuy, mana p'enqakunanpaq llamk'aq hina, cheqaq simita allinta rak'ispa. Ichaqa qhellichasqa, yanqa rimaykunamanta karunchakuy; imaraykuchus chaykuna astawan mana Diosta manchakuyman wiñanqa. 2 Timoteo 2:15, 16.

Biblia yachayta allinta rakiyta mask'aspa Protestantekuna apaykusqanku yachay ñanqa "historicismon" nisqanm. Chay yachay ñanqa Satanáspaq sut'i, hatun ch'iqnikusqa hayk'una karqan; hinallataqmi payqa chayman maqariq.

"Noqanchik kikinichikmanta yachananchik tiyan imataq cristianismota ruwan, imataq cheqaq kay, imataq chaskisqanchik ññiy, imataq Bibliamanta kamachikuykuna—hanaq atiyiniyoq kamachiqmanta qusqanchik kamachikuykuna." The 1888 Materials, 403.

Reformadorkunaq Biblia nisqapi metodologíanta, William Miller kama hinaspa paytawan ima hina rurasqa kasqanta urmachiyqa sut'inchasqa kashan pichqa chunka pusaqniyuq pachak watapi qallarisqanmanta, huk jesuita yachaqa Francisco Ribera (1537–1591) sutiyuqwan, paymi futurista qhawayta mast'arichiq kasqanrayku reqsisqa. Payqa Apocalipsis libromanta huk comentario qillqarqan, chaypi profeciákunapa futurista interpretaciónninta yuyaycharqan, historiapa contexto-mantata karunchaspa. Riberaqa kay metodologíata musuqmanta ruraraqan historicismo nisqapa metodologían sapa kuti paqarichiq cheqaqta hark'ananpaq. Chay cheqaqa kaymi karqan: Roma llaqtapa papaqa Biblia profeciákunapi anticristo nisqa kasqan.

Chunkaq qanchisniyuq chunka watakunapi hinallataq pusaqniyuq chunka watakunapipas qillqasqawan rikuchiy atikunmi Protestantismo yachasqanta Riberaq llulla ñan yachachisqan supaymanta kasqanta, mana allin sayasqa kasqantapas. Chay pacha Protestantekuna qillqarqanku librokunata hinaspa folletokunata, Jesuita yachaqa "qhelqay mana yupaychasqa, yanqa rimaykunan" nisqanta contra sayarichispa. Ichaqa 1909 watapi Troya caballo hina yaykukuq, Scofield Reference Bible nisqa, paqarichisqa karqa; Bibliapi ura chakipi churakusqa referencias nisqakunaqa Riberaq yachachisqanman hinaspa huk Jesuita sutiyuq Manuel Lacunza (1731–1801) nisqaq yachachisqanmanmi sayakusqa karqanku. Lacunzaqa Juan Josafat Ben-Ezra sutichaq sutinwan qillqarqa, hinaspa huk librota llusqichirqan The Coming of the Messiah in Glory and Majesty sutiyuqta. Imaynachus Ribera paymanta ñawpaqta ruwarqa hina, chay libroqa Apocalipsis libropi willasqa profeciákunapa hunt'akuyninman chiqap atakay karqa.

Satanás yacharqan mayqen willakuyta pantasqa ch'usaqyachiywan phuyusapa kananpaq kasqanta: chayqa Apocalipsis libromanta hamuq qhipa waqyay willakuymi karqan. Iskay jesuita kuraqkunap millay, yanqa rimayninkuta Scofield Reference Bible nisqa Bibliapa qillqasqa rikuchikuyninkunaman churaspanmi Satanás atirqan apostata protestantekunata jesuitakunap yachachiy rurayninkunata chaskinankupaq pusayta, chayhinaqmi cheqaq kaymanta

ñawsaqachirqan. Satanás chayta ruwarqan achka católico profético rikch'ayninkunata haykuyspa, chaykunam sut'ita reqsiyta hark'arqan pichus Biblia profeciapi anticristo kasqanta. Mana sasa engañoychu karqan Satanáspaq, protestantekunaqa ña 1843 watapi Millerpa willakuyninta qhesachaspa Iglesia Romaman kutipusqañam karqanku.

Wata watakunapi qillqasqa karqan, hinallataq articulu kunapas, watakunata purispa, Satanáspa Bibliata maqanakusqanta qillqaspanku; chay maqanakuyqa qallarikurqan Cristota chakatasqankuman qhipa ñawpaq pachak watakunapi. Chay maqanakuyqa huk hina tupurqan, llulla qillqa kamaykunata yaykuchispa llulla Bibliakunata rurachinankupaq. Satanáspas maqanarqan reformadorakunata, Diospa siminta sayachinankupaq hatarichisqa karqankuta, kawsasqankukama hinallataq chay Reformadorakuna wañusqankumanta qhipapas.

Qhawariychik, imayna kunan pacha qhipa p'unchay Adventista Qanchis P'unchaymanta historiador-kuna, hinaspa teólogo-kuna, William Millerpa yachayninta rikhurqanku. Hinallataqmi kanman karqan, tullan-kunata allpamanta orqhospa, Mississippi Mayuman wikch'uykusqankuman hina.

“William Millerqa Satanáspa qhapaq kamachiyninta chinkachishan karqa, chaymi chikiqnin hatun awqaqa maskharqa mana willakuypa ruwasqanpa kallpanta hark'anallatachu, aswanpas kikin willakuqta tukuchiypas. Tayta Millerqa Qelqapi kaq cheqaq chiqanchasqakunata uyariqninpa sonqonkuman ruwanaspaq hina apachiptin, sutillam cristianokuna nisqakunaqa paypa contranpi phiñakuyninkuta hap'ichirqaku, imaynan judiokunaqa Cristopa hinallataq apostolninkunapa contranpi phiñakuyninkuta hap'ichirqaku chay hina. Iglesiapi kaqkunaqa astawan pisi allin laya runakunata hatarichirqaku, hinasapas achka kuti awqankunaqa wañuchinankupaq yuyaychakurqaku tantanakuy wasimanta llusqsimuptin. Ichaqa ch'uuya angelkunaqa chay t'aqapi kasharqaku, hinaspan huknin paykunamanta, qhari rikch'aypi, kay Señorpa kamachin serviqninpa makinta hap'ispan pusarqa, phiñasqa runa t'aqamanta allin qispichiyninwan llusqichispa. Ruwananqa manaraq tukusqachu karqa, chaymi Satanáswan kachamusqankunaqa munasqankupi pantasqa qhiparirqaku.” Spirit of Prophecy, volume 4, 219.

Qhawaykuy imaynatas chay kikin iskay clase Adventismomanta runakunaqa (teologokuna hinaspa historiador-kuna) Millerpa kamachinkunapa chiqaq kayninta pisiyachirqanku hinaspa pakaykurqanku; chaymantaqa Hermana White willawanchis, cheqaqtapuni kimkunaqchus kinsa angelkunapa willakuyninkunata willakunku, llapankum chay kamachinkunata llamk'achinqaku.

“Kimkunañachus kinsa kaq angelpa willakuyninta willakuypi llamk'ashaqkunaqa, Tayta Miller chaskisqan hinallataqmi Qhelqasqakuna maskhashanku. Uchuy libropa sutiyoqmanta Views of the Prophecies and Prophetic Chronology nisqapi, Tayta Millerqa kay qhawasqa, yuyaysapa, ancha allin kamachiyninkunata qowan Biblia yachayninpaq hinallataq sut'inchayninpaq:—

“[Pichqa kamachikuykuna hukmanta pichqakama nisqakuna qillqasqa.]”

“Kay yuqapi nisqallam kay kamachikuykunamanta; hinaspataq Bibliata yachayniykupi llapaqninchik allinta ruwasunchik chay qhawarichisqa kamachiyninkunata kasukuspa.” Review

and Herald, November 25, 1884.

Diospa Siminpa wiñariyninwan churasqankunamanta huk profétic historiapa kimsa q'aytunkunata mana kutimuspa qhawarispapa, manam atikunmanchu rikuyta chay hatun testimoniopa ancha chaninta, mayqinchus William Millerta sayachin chay qhelqasqa kachaq hina, paypa willakuyninta rikuchisqanpi Elíaswan unanchasqa kasqanta, hinaspa Moisés hina chay aunisqapi, allinkaqqunap kawsarimuyninpi Miller hatarichisqa kananpaq, hinaspa Eliseo hina, chakra-ninta saquespa Elíaspa willakuyninta sirvinanpaq munasqanmanta. Panay Whiteqa kay kimsa bíblicopi héroekunatam reqsisichin William Millerta unanchasqankuta hina; ichaqa kunan p'unchawkuna Adventista teólogokuna hinaspa historiador-kuna payta tratanku hina, imaynachus payqa sasan “wakcha chakra wayna”lla kasqanmanta chunka pusaqniyuq pachak watakunamanta.

William Tyndaleqa huk achka allinchasqakuna ukhunpi karqa, kay profétic historiaq kay sutinchasqa siq'inpi Diospa hatarichisqan. Sichus kay hinata niyman chayqa, papap kachaqninkunapa contran, paywan rimarisqankunapaq, paypa “misión nisqan willakuy” kayhinan karqa: “Aradota purichiq wayna wamrata ruwasqa qankunamanta aswan achkata Qelqasqa Sut'ikunamanta yachanankupaq” nispá. William Millerqa chakra wayna wamran karqa, aradota purichiq, hinaspa Tyndalepa profecíanta hunt'aq.

Kay qallariyqa sinchi simplifikasqa kashan llaqa historiata rikch'arispá, kaykama imatachus qawachirqanchik chayta yanapananpaq apamuyta atisqanman hina. Kunanqa wakin Alpha y Omega-pa sellokunata qhawarisun, Miller-ta huk señal hina, chaymanta huk kachaq hina qhawarinaman kutichinapaq.

Danielpa qillqaqa iskay qillqakunamanta huk qillqapa qallariyninmi. Chay qillqapa tukukuyninqa Revelación qillqaqam. Iskay sapaq qillqakuna kaptinkupas, kuskallam huk qillqat hina rikuchinkuman.

Watas qhipa, huk riqsisqa Qanchis kaq p'unchaymanta Adventista iglesiaq allin reqsisqa teólogo runawan llaqaqa ñawpaqpi huk rimanakuyta ruwarqani; payqa Séptimo Día Adventista Iglesiaq Conferencia Generalpa Instituto de Investigación Bíblicapi llamkaq karqa. Chay teólogoqa Daniel chunka hukniyuq qillqapa qhepa soqtan versiculonkunaq yuyayniyta allinchayta munarqa, hinallataq Daniel qillqapi “sapa p'unchay” nisqamanta yuyayniyapas. Ñuqaykuq rimanakuyniykuqa huk unay pacha purirqan, imaraykuchus payqa huk artículo paqarichirqan, chaymanñataq ñuqaqa kutichirqani; chaymanta payqa yapamanta kutichimuwarqa, chaymantaqa, sut'inchaspa, ñuqapas yuyayniykunata kutichirqani, chayhinataq mast'arispá purirqan. Chay rimanakuypiqá willawarqa, Conferencia Generalpi llamkasqan comitépiqa payta Daniel qillqamanta kamachiq yachaq hinam qhawarqaku, huk llamk'ana masintaq Apocalipsis qillqamanta chaypi kaq yachaq hinam qhawarqaku. Ñuqaykuq rimanakuyniykupiqá payqa Apocalipsis qillqapi kaq nisqakunamanta mana rimayta munarqachu, aswanpas chaykunata masinman kutichiya munarqa. Payqa rimanakuyta Daniel qillqallapi waqaychayta munarqa.

Pani Whiteqa sut'inmi nin: Danielwan Apocalipsiswan huk libro kanku. Chay nivelpi Biblia-ta rikuchkanku, mayqinchus huk libro kaspá iskay librokunamanta ruwasqa kachkan, ñawpaqtaq musuqtaq. Pani Whiteqa judiokuna iglesiamantapas rimarin, paykunaqa ñawpaq librotá sapallanmi

huk libro kasqanta yupaychanku; hinallataq payqa chaykunamantapas rimarin, mayqinkunachus ñawpaq librota mana kasukuspa musuq librota sapallanta entiendenku utaq entiendenallayta munanku. Paypa inspirasqa testimoniunqa kaymi: musuqllata chaskispaykiqa, ñawpaqtaqa qhesachankim; hinallataq, ñawpaqllata chaskispaykiqa, musuqtaqa qhesachankim. Huk teólogo ninqa Danielpaq yachayniyoq experto kasqanta, ichaqa mana Apocalipsispaqchu; chayqa judiokunapa yuyayninta kutichisqallanmi, mayqinkunachus Antiguo Testamento sapallanta chaskirqanku; yachanchikmi maymanchus chay kichkalla qhawanakuy judiokunata pusarqa. Ima ladoytaña kay asuntoypi jap'ispapas; ñawpaqta chaskispa musuqta mana chaskiy, utaq musuqta chaskispa ñawpaqta mana chaskiyqa, llapa testimoniotam qhesachay.

“Salvadorqa discipulonkuna tapurqa kaykunata entiendenkuchu nispa. Paykuna kutichirqaku: ‘Arí, Señor’ nispa. Chaymanta pay nirqa paykunaman: ‘Chayrayku hanaq pacha Reinoqpaq yachachisqa llapa escriba runaqa huk wasiyuq runaman rikch'akun, paymi qollqepin waqaychasqanmantam orqomun musuqkunataq machukunaqtaq’ nispa. Kay yachachikuypi Jesusqa discipulonkunapa ñawpaqenman churarqa chaykunapa responsabilidadninta, pikunapa llamkaynin kay pachaman qunankupaq chaskisqanku k'anchayta paymanta. Chay pachapaq Antiguo Testamento sapallanmi llapa qelqasqa Escritura karqa; ichaqa manam ñawpaq runakunallapaqchu qelqasqa karqa, aswanpas llapa pacha kunapaqmi, llapa runakunapaqmi. Jesusqa munarqa doctrinanta yachachiqkuna allinta, mana sayk'uspalla, Antiguo Testamentota mask'anankuta, chaypi tarinankupaq chay k'anchayta, mayqanmi paypa kasqanta profeciapi ñawpaqmanta willasqa Mesías kasqanta takyachin, hinaspa paypa kay pachaman misionninpa imayna kasqantapas rikuchin. Antiguo Testamentota Nuevo Testamentowan mana t'aqasqachu, iskayninkuq yachachikuyninmi Cristoq. Judiokunapa doctrina, pikunachus Antiguo Testamentollata chaskinku, manam salvasqanman apaqchu, imaraykuchus rechazanku Salvadorniyta, paypa kawsayninpas ministerionninpas leyta hinaspa profeciakunata hunt'asqan karqan. Hinaspapas chaykunapa doctrina, pikunachus Antiguo Testamentota wikch'unku, manam salvasqanman apaqchu, imaraykuchus rechazanku chayta, mayqanchus Cristomanta cheqaq, chiqap testimonio kasqa. Escépticokunaqa qallarikunku Antiguo Testamentota pisiyachispa; chaymanta huk aslla puriyllawanmi Nuevo Testamentopaq validez nirqanta ñeganku, chayhinataq iskaynintapas rechazanku.”

“Judíokunaqa pisilla kallpayoqmi cristiano mundopi paykunaman kamachikuykunapa ancha chanin kayninta rikuchinankupaq, sábado p'unchaypa watasqa ley ninkunatapas, imaraykuchus cheqaq kaypa ñawpaq qori qollqekunata orqomuspa, Jesuspa sapaq yachachikuyninkunapi musuqkunata qesachinku. Huk ladoqpíqa, cristianokunaqa judíokunata mana atinkuchu Cristopa yachachikuyninkunata Diospa yachay simin hina chaskinankupaq kallpachayta, aswan kallpayoq rasonqa kaymi: paykunaqa Paypa siminpa qori qollqekunata orqomuspa, Moiseswan Diospa Churinpa ñawpaq yachachikuyninkuna kay Antiguo Testamentota qhapaq kayninta pisipaq qhawanku. Sinaimanta willasqa leytapas, tawa kaq kamachikuypi sábado p'unchaytapas, Edenpa huertanpi sayachisqata, qhespichinku. Ichaqa evangelioq ministro, Cristopa yachachikuyninkunata qatipaq, sumaqa yachayta hap'inqa Antiguo Testamentotawan Nuevo Testamentotawan, runakunaman cheqaq k'anchayninpi rikuchinampaq, mana t'aqasqa hukllaña tukuy—hukninqa hukninmanta sayasqa, hukninpas hukninta k'anchachiq. Chay hinaqa, imaynatachus Jesusqa discipulonkunata yachachirqan, paykunaqa paykunaq qori

qollqenmanta orqomunqaku ‘musuqkunatawan ñawpaqkunatawan.’ Spirit of Prophecy, volumen 2, 255.”

Ñawpaq yuyaychayqa hukninmanta allin apayniyuqmi Laodiceapi Adventista runakunapaq. Bibliata llapantinta creenakuyta nispas, machu Testamento-tapas musuq Testamento-tapas chaskispa, ichaqa Profecíapa Espíritunta qhesachayqa kikillan qochaman urmaymi, huk testimonioyta sapallanta chaskispa. Iskay testigokunaqa cheqaq kayta sayachinankupaq mañakunku; chayrayku mana atikunachu cheqaq kayta huk testigowan sayachiy, hinaspa pipas chayta rurayta munaspankuqa iskaynin testigokunatam qhesachkanku, iñiyninkutaq “kuskan-cheqaqkuna” nisqamanmi tiyasachkanku.

Kunanmi kutimusaqmi huk tapuyta, mayqinpas huk qallariq qillqasqakunapi kasharqan, julio killamanta pacha, 2023 watamanta. Chay tapuyqa kaymi: “¿Ima musuq k’anchaytaq llusqsimusqa Adventismomanta 1863 watamanta pacha?” Kutichiyqa sasanlla kaymi: “Mana imapas.”

Danielpa librohinawan Apocalipsiswan hukllam kanku. Hukninqa willakusqa qhelqa, hukninta rikuchisqa qhelqa; hukninqa sellasqa libro, hukninta kichasqa libro. Juanqa uyarisqa thundurkunap rimarisqan pakasqa imakunata, ichaqa mana qhelqanampaq kamachisqa karqa.” Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 971.

Chayqa Alpha y Omegaqa reqsichinmi Daniel kasqanta ñawpaq kaqta, Apocalipsisñataq qhepa kaqta. Danielqa Adventismoq qallariyninta rikuchin, Apocalipsisñataq Adventismoq tukukuyninta rikuchin.

“Apocalipsisqa huk libro sellasqa kashan, ichaqa huk libro kichasqapas kashanmi. Chaypi qillqasqa kashan admiraypaq ruwaykuna kay pachapa willakuy patan p’unchaykunapi pasanankupaq. Kay libropa yachachikuyninkuna sut’i kanku, mana mistikuchu nitaq mana entiendey atisqachu. Chaypiqa Danielpi hina kikin profecíapa siq’inmi hap’isqa kashan. Wak profecíakunata Diosqa kutichispa rimarqan, chaywan rikuchispa paykunaman ancha importanciata qoyku kananpaq. Señorqa mana kutichinchu imakunatapas mana hatun consecuciayuyq kaqkunata.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

Adventismopa qallariyninpi, Adventismopa chawpi sayaynin kikin versículokunapi, 1798 watapi kichasqa versículokunapi; Jesús pay kikinta riqsichikurqan “Palmoni” nisqa hina, Admirable Yupaychaq hina. Adventismopa tukukuyninpiqa, Jesús pay kikinta riqsichikun “Alfa y Omega” nisqa hina, admirable simi yachaqa hina—Diospa Simin. Kayrayku, Adventismopa qallariyninpas, ñawpaq angelpa willakuyninpas “pachapi watasqa” karqan. Adventismopa tukukuyninpiqa, kinsa kaq angelpa willakuyninpa Paypa Siminpi watasqa kanqa.

Adventismoq qallariyninpas tukukuyñinpas Bibliapa qhaway willakuypi soqtayoy qhapaq suyupa historiapi hunt’akun; chayrayku Estados Unidospa qallariyninwan tukukuyñinwan kуска pacha kanku. Estados Unidospa profetiku historianninqa iskay waqra Republicanismopa Protestantismopaq historianninqa. Chay historiapa tukukuyninpi chay iskay waqra ovejapa hinamanta dragónman tukupunkaku. Republicanismoqa democraziaman tukupunqa, Protestantismoqa apostata Protestantismoman tukupunqa. Estados Unidospaq prueba pacha vasosnin tukukuyninman qayllayta qallariqtin, kunan pachapi hina pasaqtin, apostata

Republicanismopa apostata Protestantismopaq iskay waqrunku bestiapa rikch'ayninta ruranku, chayhinata iglesiatawan estadotawan huk waqrallaman huñuspa, dragón hina rimariqta. Ichaqa Diosqa mana testigoyoqchu saquesqa kanqa; imaraykuchus Estados Unidospa tukukuyninta apamuq ruwanakuypi, payqa cheqaq Protestantismopa waqranta hatarichinqa, Estados Unidospi bestiapa rikch'ayninpa contranpi protestananpaq, hinaspataq qhepaman tukuy pachawan tinkuq bestiapa rikch'ayninpa contranpipas. Estados Unidospa tukukuyninpi Protestantismopa waqranta hatarichiyqa chay kikin historiku ruwanakuy ukhupin hunt'asqa kanqa, imaynan Estados Unidospa qallariyninpi Protestantismopa waqran hatarichisqa karqa chayhinata. Ñawpaq covenant llaqtaqa saqisqa kanqa, musuq llaqtataq musuq covenant llaqtaman tukunqa. Inti uranpiqa mana ima musuqpas kanchu.

Maypacha willakuykunata Millerita qillqasqa historiapi hamut'asqa hinaspa rikuchisqa hina apaykachaspanchik Alpha-ta Omega-ta chaninchakuyku chayqa, paykuna hukllam kanku nisqanta tarinchik. Sapa maypacha willakuyqa qallarin huk historiamanta maypachachus chay willakuy willasqa kashan, hinaspa chay historiaya sapa kuti rikuchin chay historiata maypachachus chay willakuy hunt'akun.

Iskay waranqa kimsa pachak watapa willakuyninpa profecian qallariyninqa karqa kimsak ñiqin kamachiywan, 457 a.C. watapi, hinaspa tukukuyninqa kimsak ñiqin angelpa willakuyninwan karqa 1844 watapi, octubre killapa iskay chunka iskayniyuq p'unchawninpi. Kimsak ñiqin kamachiy chayamuptinman ñawpaqta, ichaqa manaraq chayamuptin, templota sayachiy hinaspa Jerusalenta hatarichiy llamk'ayqa hunt'asqa karqa. Chay hinallataq, kimsak ñiqin angelpa chayamuyninman pusamuchkan historiapiqa, Millerita templo nisqapa tiyanan chiqankuna, saphichasqa chiqaq yachachikuykuna, sayarichisqa karqan.

1798 watapi, 723 AC watapi qallarisqa iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watayuq willakuy, hanaq chunka ayllukunapa chinkachisqa ch'eqechisqanwan qallarisqa, hunt'asqa karqan. Chay willakuyqa reqsichin iskay pacha waranqa suqta pachak suqta chunka watayuq pacha-kunata, literal templo-ta, literal Jerusalén-tapas literal pagano Roma llakiywan saruchisqanpaq señalisa; chaymanta qhipamanmi papal Roma waranqa suqta pachak suqta chunka watakuna espiritual llaqtatawan templo-tapas saruchirqa. Chay willakuyqa qallarin hanaq reinoq thuñichisqanwan, reinoq runankunapa ch'eqechisqanwanpas. Chawpiyninpi, 538 watapi, Diospa llaqtanta pagano Roma saruchisqan tukukuyninta señalan, Bibliapa willakuyninpi tawaq kaq reinomanta, hinaspataq Diospa iglesianta tutayaq pacha chunlla purinaman ch'eqechin. Chay pacha willakuypa tukukuynin 1798 watapi Bibliapa willakuyninpi pichqa kaq reinopa tukukuyninta señalan. Hanaq chunka ayllukunapa ch'eqechisqasqan, hinaspa chunlla purinaman ayqesqa cristiano iglesiapa ch'eqechisqasqanpas, protestantismopa waqran kananpaq destined kaqkunapa huñusqasqanta rikuchin. Señal waymark-kunaqa achka kutipi contrariokunawanmi rikuchisqa kanku, ch'eqechiyqa huñuytapas rikuchiy atin, imaynatachus Elíasqa Juan Bautista-ta rikuchin hina. Chay kikin profético tinkuypiqa Elíasqa mana wañunchu, Juan Bautista ichaqa wañun.

677 a.C. watapi, uray llaqtapi kaq Judá ayllu (Qillqasqa Qelqaykunapipas "hatun sumaq allpa" nisqawan reqsichisqa) iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watakunapaq ch'iqichisqa karqan, tukukuq 1844 wata, octubre killapa 22 p'unchayninpi. Chay willakusqa rimayqa Diospa

llaqtanta saruchisqa kasqanta reqsichirqa, paykunatan Danielqa Daniel 8:13, 14-pi “ejército” nispa sutichan.

Chaymantam huk santo rimashaqa uyariq kani, hinaspataq huk santo nirqa chay rimashaq cierto santoman: “Hayk’aqkamataq chay rikuy kanqa sapa p’unchay sacrificiomanta, ch’usaqyachiq hucha transgresionmanta, chay santuario-tawan ejercito-tawan sarusqa kananpaq?” Hinaspan pay niwarqa: “Iskay waranqa kimsa pachak p’unchaykama; chaymantataq santuarioqa llimphuchisqa kanqa.” Daniel 8:13, 14.

Iskay waranqa kimsa pachak wataq qhaway rimay, mayqinchus tukukusqa kikin pachallapi iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka wataq qhaway rimaywan, qallarisqa 677 a.C.-pi, reqsichisharqa santuarioq sarusqa kasqanta, hina reqsichisqa Daniel 8:13, 14-pi. Judá llaqtapa chinkachisqa kasqa qhaway rimay 677 a.C.-pi ñawpaqchasqa karqa kimsa maqanakuykunawan Nabucodonosorpa, chay qhaway rimaytaq tukukorqa kimsañiqin willakuypa chayamusqanpi, 22 de octubre de 1844 watapi.

Iskay chunka pichqa pachak iskay chunka watayuq willakuq qillqakuna, huknin 1798 watapi tukukuq, huknin 1844 watapi tukukuq, riqsichinku tawa chunka suqta watakunata, chaykunam Millerita qatipaq temploq cimienton ruwasqanta rikuchin. Moisésqa tawa chunka suqta punchawkunaqa kamachikuykunata chaskirqa templo ruwanapaq; Herodespa templo allinchayninpas Cristo pacha tawa chunka suqta watata hapirqa, chaymi Cristopa bautizakusqa watawan tukurqa. Bautizakusqanmantataq chunka punchawkunaqa chunlla purunman rirqa; kutimuspanmi templo-ta ñawpaq kuti picharqa, hinaspataq simin simita rimayniyuq judíokuna yachayta munarqanku ima atiyinwan chay hina rurasqanta.

Judíokunapa Pascua raymiña qayllamusharqa, hinaspa Jesusqa Jerusalénman wicharqa. Hinaspan templopi tarirqa buyeskuna, ovejakuna, urpikuna rantikuytaqkunata, hinaspa qolqe cambiaqkunata tiyashaqa. Hinaspan sogapisi kallpawan huk azoteta rurarispa, llapanta templomanta qarqorqa, ovejakunatapas, buyeskunatapas; qolqe cambiaqkunapa qolqenkutapas hich’arirqa, mesankutapas tikrarparqa. Hinaspan urpi rantikuytaqkunata nirqa: Kaykunata kaymanta apaychik; Ama Taytaypa wasinta rantikuy wasi hina ruraychikchu. Hinaspan disipulonkuna yuyarirqanku qelqasqa kasqanta: Wasiykiman munakuyniyqa mikhuwarqun. Chaymantan Judíokuna payta kutichispa nirqanku: Kaykunata ruwashaqtiykiqa, ima señaltataq qowankiku? Jesusqa kutichispa nirqa: Kay templo thuchichik, hinaspan kimsa p’unchaypi sayarichisqa. Chaymi Judíokuna nirqanku: Tawa chunka suqta watatan kay templo ruwakuspa kasqa, qanrí kimsa p’unchayllapichu sayarichinki? Ichapa payqa aychanpa templonmanta rimarqa. Chayraykun wanusqakunamanta kawsarimusqa qhepaman disipulonkuna yuyarirqanku kayta pay niskasqanta; hinaspan Qelqata, Jesuspa nisqa simitapas ñirqanku. Juan 2:13–22.

Templo hina Millerita sut’ichisqa karqa tawa chunka suqta watakunapi 1798 watamanta, ñawpaq iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watayuq profecía tukukuyninpi; chaymanta tawa chunka suqta watakuna qhepaman tukurqa iskay kaq iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watayuq profecía hunt’akuyninpi 1844 watapi. Chay tawa chunka suqta watakuna qallarirqa ñawpaq angelpa chayamunwan, hinaspa tukukurqa kinsa kaq angelpa chayamunwan; Cristoqa

nirqanmi Templon kinsaŋiqin punchawkunapi hatarichisqa kanqa nispa. Sichus mana munanki kay cheqaqkunata rikuyta, chayqa iskay hatun sasachakuyumi kan, mana munasqa hinaspa mana tikrasqa sonqopi kasqan sasachakuykunamanta hawapi. Ñawpaq sasachakuyqa kaymi: mana munankichu profético Simi qayllaykuyta chay rikch'ayninmanta, maypin historiam kutimun. Qanqa manam historicista kanichu. Huk sasachakuytaqmi mana atiy allinta churayta simbólico simikunata, Diospa Simin ukupi qillqasqa kasqankuta, Diospa Siminwan. Kay llaqa profeciakunapa qallariyninkunaqa tukukuyninta reqsichin, hinaspa mana hayk'aqpas sapallan kutimuq historiakunallatachu reqsichin, aswan achkatawanmi reqsichin.

Bibliaqa nin: ñuqanchikqa Espíritu Santopaq templo kanchik, hinaspa cuerpopa templonqa tawa chunka suqta cromosomamanta ruwasqa kachkan. Chay tawa chunka suqta cromosomakunata estudiq científicokuna willawanchik: iskay chunka kimsa qhari cromosomakuna, iskay chunka kimsa warmi cromosomakunawan kуска, huk proteína cruz-hina sayasqa muyuriqpi pillusqa kashanku.

Daniel chunka iskayniyuqpi kinsantin tinkisqa pacha willakuykuna kan; ñawpaq kaqqa santo llaqtapa atiniynin ch'iqichisqa kananmanmi riqsichin, chaymi Levítico iskay chunka suqtayuqpi “qanchis kutikama” nisqapa rikch'aynin. Santo llaqtapa atiniynin ch'iqichisqa kayqa paykunawan hunt'asqa karqan iskay waranqa phisqa pachak iskay chunka watakuna, ichaqa Daniel chunka iskayniyuqpi chay pacha muyup qhipa kuskanllatam rimarin. Chayqa Danielta rikuchin, willakusqa nisqapa ima ninanta mana unanchasqanta.

Mayupim uyariq runata, linu p'achawan p'achasqata, mayup unu patapi sayashaqta, paña makininta lloq'e makinintawan hanaq pacha-man oqarispas, wiñaypaq kawsajpa sutimpi jurashaqta: kaykunapa huk tiempon, iskay tiempon, ch'usaq kuskan tiemponpas kanqa nispa; chay santo llaqta runakunapa kallpanta t'aqayta tukuchiptinqa, tukuy kaykuna hunt'asqa kanqa. Uyarirqani, ichaqa mana entienderqanichu; chaymanta nirqani: Ay Señor mío, ¿imatan kaykunapa tukukuynin kanqa? Daniel 12:7, 8.

Daniel chunka iskayniyuqmi rikuchin pacha tukukuypi kichasqa willakuyta, chayqa 1798 watapi karqan. Chay pasajepi Danielqa William Millerta rikuchin, chay historiapi yachaqkunap hatun símbolo ninqa. Millerqa ñawpaqta pusasqa karqan Leviticus iskay chunka suqta qillqapi iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka wata profeciaman, hinaspa versículo qanchisniyuqwan pusaqniyuqpi yachaqkunata rikuchin, paykunapa tinkuchiya atinanku cheqaq kayta: chay iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka wata ch'iqiyqa mana iskayrayaypaqmi sut'inchasqa kashan Diospa llaqtanta pay kikinqa ch'iqichisqanman.

Kaykuna raykupi manaraq ni uyariwankichikichu chayqa, huchaykichikkunarayku qanchis kuti aswan sinchita castigasqaykichik. Hinaspa kallpaykichikpa hatunchakuyninta p'akisap; hanaq pachaykichikta fierro hina ruwasap, allpaykichiktataq bronce hina. Levítico 26:18, 19.

Ñawpa Israelpa “hatunchakusqan” karqan, Dios-ta rey-ninkuta hina mana chaskiyta saquespa, runa reyta akllanaykupa saqisqa kasqankumanta. Chay hatunchakusqanku, urmakuyman ñawpaqchakuq (Proverbios 16:18), karqan munayninku tukuy muyuriqninpi kaq idolokuna yupaychaq reinoshina kayta. Ñawpaqta hanaq reino-ta, chaymanta uray reino-tapas qechuspa, karqan atiyinpa

(rey-ninpa) chinkachisqa chaypi dispersasqa kaynin, sapaqta 723 BC hinallataq 677 BC.

Millerqa yachaqkunaq rikch'ayninta qhawachirqa, paykunaqa yachaypa yapakusqanta hamut'arqanku, chaymi Daniel chunka iskayniyuq ñawpaq versículokunapi kichasqa karqa. Chaymantapas, versículo qanchispi pusaqniyuqpiqa, payqa mana hamut'achisqa rikuchisqa kachkan, waranqa iskay pachak soqta chunka watakunaq t'inkisqanta iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watakunawan, Diospa llaqtan ch'iqichisqa kasqanwan. Danielqa Diospa llaqtanta rikuchkan Adventismopa tukukuyninpi, hinallataq Millerta Adventismopa qallariyninpi. Adventismopa tukukuyninpi, chaylla sasachakuy kachkan; Adventismoqa Millerpa "qanchis kutikuna" nisqamanta hamut'ayninta saqirusqanrayku, waranqa iskay pachak soqta chunka watakunallataq tutayaq pacha kasqanta reqsiyta atirqa. Tukukuyninpi kaq yachaqkunaqa, Danielwan Millerwan rikuchisqankuman hina, kikin sasachakuyniyuqmi karqanku allichanankupaq. Imaraykutaq Levitico iskay chunka soqtaq simikunata apaykachan kimsa kuskan kutikuna churanta rikuchinankupaq, manataq qanchis kutikunata?

Millerqa kay sasachayta hunt'asqataqa mana tukuy simipi allin tinkuchirqachu, ichaqa 1856 watapi qhipa "musuq profetiku k'anchay" suqta qillqasqa artikulokunapi rikuchisqa karqa, mana hayk'aqpas tukuq, chaypi qanchis tiempokuna rejsichisqa kasharqa kimsa wata chaymanta kuskan wata hina, pagan Roma Diospa literal Israelninta saruch'ashasqanmanta; chaymanta qatiq kimsa wata chaymanta kuskan watataq, papal Roma espiritual Israelta saruch'ashasqan hina. Qanchis wata qhipaman Adventismom tukuyinpi qanchis tiempokunamanta llaqa k'anchayta sut'ita qhespichirqa, chay sasachayta wakichispa yachaqkunapaq pacha tukukuypi 1989 watapi, maypichus, Daniel chunka hukniyuq, tawa chunka versiculopi nisqaman hina, ñawpaq Unión Soviética sutiyuq llaqtakunata papadomwan Estados Unidoswan picharparichisqa karqa.

Miller-man qusqa qori qanchisqa k'anchayqa 1863 watapi mana chaskisqa karqa, chay yachaymanta qhipa k'anchaytaq Hiram Edson-pa chay suqta qillqasqankunapi qosqa karqa. Chay qillqasqankuna sayachisqa karqanku, hinaspa qanchis wata (pachakuna) qhipaman p'unchawkunapi kusan Israelpa atiyinpa saqisqa karqa, ñawpaq watakunapi allinta reqsisqa kasqanku Babiloniapa ususinkuna nisqa idolatría iglesiakunata qatipakunapaq. Levitico iskay chunka suqniyuqtaq qanchis pachakuna, huk willakuq yachachiy hina, urmanapaq rumi tukurqa, hinaspa ñawpaq Israelpa hatunchakuynin, Saul-ta paykunapa reynin hina kamachinankupaq munasqankupi rikuchisqa, kutimanta ruwasqa karqa. Jesusqa qallariyta tukukuyninwan rikuchin.

Daniel qillqapiqa libro nisqapas reqsichin huk waranqa iskay pachak qanchis chunka (1290) watayuq willakuq profecíata, chaymanta huk waranqa kinsa pachak kimsa chunka pichqa (1335) watayuq profecíatawan, iskayninkuq qallariynin 508 watapi "sapa p'unchaymanta" nisqata qichusqamanta. "Sapa p'unchaymanta" nisqata qichuyqa pagan Roma llaqtap kamachikuyninpa hark'ayninta chinkachisqanta rikuchin, 538 watapi papal atiyinpa sayariyninman mana hark'akunanpaq. Kimsa chunka watayuq tikray pacha karqa manaraq papal atiyin kay pachapa tiyananman churakusqa 538 watapi; chaymanta puchuq huk waranqa iskay pachak soqta chunka (1260) watakuna tukukun 1798 watapi. Huk kamachikuy-mantam huknin kamachikuymán kimsa chunka watayuq tikrayqa reqsichin papal kamachiypa qhipa watankunata, chaykunam pusan Bibliapi profecía nisqapa soqta kaq kamachikuynin 1798 watapi kay pachapa tiyananman

churakunankama. Huk waranqa iskay pachak qanchis chunka (1290) watayuq profecíapa qallariyninmi reqsichin Bibliapi profecía nisqapa huk kamachikuymanta huknin kamachikuymanta tikrayta; hinallataq chay profecíapa tukukuyninpas.

Waranqa kimsa pachak kinsa chunka phisqa watayuq profecía, 508 watapi “sapa p’unchaypa” nisqata chinkachisqanmanta qallarisqa, 1843 watapi tukukun.

Sapa p’unchawmantaq sapa p’unchaw sacrificiota qichusqa kachkaptin, ch’usaqyachiq millay abominación nisqapas sayachisqa kachkaptin, waranqa iskay pachak isqun chunka p’unchawkuna kanqa. Kuisqa kachun suyaykuq, chay waranqa kimsa pachak phisqa chunka phisqayuq p’unchakkam chayaq. Daniel 12:11, 12.

Profecía mil kimsa pachak kinsa chunka phisqa watakunam 1843 watapi tukukapun, hinaspa Daniel nin, chay profecía hunt’akunanpaq “suyasqakunaqa” kuisqas kanqaku. Panikuna Whiteqa kayhinata nin.

“1843 watapiwan 1844 watapiwanpas rikusqa imakunataq, chaykunata rikkuq ñawikunaqa kuisqañam kanku.”

“Willakuyqa qusqam karqa. Chaymantaqa mana unaychasqa kananchu chay willakuyta yapamanta willakuyqa, pacha señalkuna hunt’akusqanrayku; tukukuy llamk’ayqa rurakusqañam kanan. Hatun llamk’ayqa pisilla pachapi rurasqa kanqa. Diospa churayninmanta huk willakuyqa utqayllam qusqa kanqa, hinaspan chayqa sinchi qapariyman wiñanqa. Chaymantam Danielqa suertepi sayarinqa, testimoniunta qunanpaq.” Manuscript Releases, volumen 21, 437.

Chaymi, waranqa kimsa pachak kinsa chunka pichqayuq wata willakuypa qallariynin reqsichin huk ch’iqnakuynin paganu yupaychaymanta papal yupaychayman, chay hina reqsichispa huk ch’iqnakuynin Protestantismomanta Millerite Protestantismoman.

Kay Adventistakuna, Adventismoq sayariq chiqaqkunata qhesachaqkunaqa, tukuy pacha willakusqakunatam qhesachanku mayqenkunataq Milleritakuna rikuchirqanku, Daniel 8:14-pi iskay waranqa kimsa pachak watakunatapas. Ichapas allinmi kay cheqaqta ñiqiyta munankuman; ichaqa yuyaywan sut’ita rikuchikuyta atinmi kay cheqaq kasqanta. Chaywanpas kunanqa hukmi nisqayqa, chayraykum kunanpaq saquesaq, kay qillqasqata tukuchiymanta qayllachispa.

677 a.C. watapi Judápa “sumaq allpan” ch’iqichisqa kasqanmi Daniel 8:13, 14 nisqapi “suldadokuna” sarusqa kasqanta rikuchin, hinaspataq kunan pacha sumaQ allpapa hatarichisqanta, Estados Unidos nacionta, reqsichin. Chay kikin versiculokunapi iskay waranqa kimsa pachak watakunaqa 457 a.C. watapi qallarín, hinaspataq “santuario” sarusqa kasqanta rikuchin.

Chaymantam huk santo rimashaqta uyarisqani, hinaspan huk santo nirqan chay rimashaq cierto santoman: “Hayk’aqkamataq kay rikuy kanqa sapa p’unchay sacrificiomanta, ch’usaqyachiq huchallikuymanta, hinallataq santo lugarpas ejercitopas sarusqa kanankupa?” Hinaspan pay niwarqan: “Iskay waranqa kimsa pachak p’unchaykama; chaymantaqa santo lugarqa llimphuchasqa kanqa.” Daniel 8:13, 14.

677 a. C. hinallataq 457 a. C. hinallataqmi p'unchaykuna kanku, Diospa llaqtanwan Diospa santuarionwan tinkisqa kashasqankurayku. Diosqa iskaynintataq—ehércitota hinallataq santuariotapas—hukllapi kutichimurqan 22 octubre 1844 p'unchaypi. 677 a. C. hinallataq 457 a. C. chawpipi iskay pachak iskay chunka watakunaqa sut'inchasqa tiempo kasqanta yuyachin, maypim Dios huk señalta sayarichin aswan achka k'anchay yapakusqanta rikuchiqa. 22 octubre 1844 p'unchaypi kimsa kaq angelpa k'anchaynin chayamurqan, santuariopa k'anchaynin qallarirqan llihipiyta, hinaspataq huk ejército kachkarqan chay k'anchayta willakuq.

Profética siqi líneaspi, mayqinmi kimsa kuti guerraruwan Satanáspas Cristopas chaypi llamk'akusqankuta reqsichin, chaypi 1611 watapi Rey Jacobo Biblia rurasqa karqan. Chaymanta chiqapta iskay pachak iskay chunka watakuna qhipaman, 1831 watapi, William Millerqa ñawpaq kutita mensajenta uyarichirqan:

“Isqun wata watakunapi William Millerqa yuyayman churakusqa karqan iglesiakunaman willakuyninta qunanpaq kasqanta; ichaqa suyaspa karqan, suyaspa ima reqsisqa kamachiq autoridadpas utqaylla hamuq Salvadorpa kusiona willakuyninta willakunanpaq. Chayhina suyasqanwanqa, willakuypa chiqaq kayninta sut'incharqanlla; kawsasqankuta sutichaq suti karqan, ichaqa utqaylla wañuyman richkashaq kasharqanku. 1831 watapi Millerqa ñawpaq kutitaqmi profeciakunamanta rimayta qallarirqan.” Steven Haskell, *The Seer of Patmos*, 77.

Diosqa waqaycharqan Bibliata ruraypaq apaykachasqa qullqi, cheqaq, ñawpaq qillqasqakunata. Chaymantaqa 1611 watapi Biblianta rurarqan. Chaymantapas huk kachaqa hatarichirqan, paymi Bibliapi tarisqa, Bibliamanta hurqusqa, chaypi takyachisqa kamachikunata llamk'achispa ñawpaq angelpa willakuyninta rurarqan. 1831 watapi, Millerpa willakuyninqa kamarisqa rikch'ariywan sut'ichasqa karqan, imaynachus Cristopa historiampi Juan Bautistaq willakuynin kamarisqa rikch'ariywan sut'ichasqa karqan hinallataq, imaynachus sapa reformatorio kuyuriypi willakuyninqa kamarisqa rikch'ariywan sut'ichasqa karqan hinallataq. Millerpa willakuynin, ñawpaq angelpa taripay kicharinanta willaq willakuyninqa, iskay pachak iskay chunka watakunapa profético pacha churasqanta llamk'achiywan chiqanta sayachisqa kachkan. Chayqa Bibliapa profecianpi soqtaq qhapaq suyuq qallariyninpi—Estados Unidos nisqapi—willakuy amonestación karqan.

1996 watapi, Future for America ministerion qallarisqa karqa, hinaspataq 1989 watapi kicharisqa kimsakuy angelpa willakuynin, papadopaq wañuchiq chukranta hampisqa kasqanta riqsichiq willakuy, hinaspa utqaylla hamuq domingo leyta willaq, *The Time of the End* sutiyuq revistapi rikhurichisqa karqa. Adventismopa tukukuyninpi kaq willakuyqa formalchasqa karqa, imaynachus qallariyninpi kaq willakuy formalchasqa karqa chayhinata. Qallariyninpiqa chay willakuyqa tiempoman watasqa karqa, hinaspataq Diospa Simiypi kaq chiqaqkunaq astawan wiñariyninta reqsichirqan. 1996 watapi, Estados Unidos llaqtapa paqarisqanmantapacha 1776 watapi iskay pachak iskay chunka watakuna qhipaman, Adventismopa tukukuyninpi kaq willakuyqa formalchasqa karqa, hinaspataq kimsa angelkunapa willakuyninkunamanta astawan wiñariyninta reqsichirqan.

Imayna rimayku Bibliapa willakuyninpi soqtaq qhapaq suyupa historiapi Republicano waqrawan Protestante waqrapa kikinchasqa historiamanta, allinta entiendenapaqmi kanan pisi Protestante waqraqa pichus kasqanta, hinallataq pichus mana kasqantapas.

Diospaq allinta rikurichikunaykipaq yachakuy, mana p'enqakunayuq llamk'aq hina, cheqap simita allinta t'aaq. Ichaqa mana yupaychasqa, yanqa rimasqakunamanta karunchakuy; imaraykuchus chaykuna aswan achka mana Diosta manchakuymán wiñanqa. 2 Timoteo 2:15, 16.